

Methodology of Minhag

A. Sources

שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדרים סימן ריד

לעבור על מנהג צריך התרה, ובו ב' סעיפים.

סעיף א

דברים המותרים והיודעים בהם שהם מותרים נהגו בהם איסור, הוי כאילו קבלו עליהם בנדר ואסור להתירם להם; הלכך מי שרגיל להתענות תעניות שלפני ראש השנה ושבין ראש השנה ליום כיפורים, ומי שרגיל שלא לאכול בשר ושלא לשנות יין מר"ח אב או מי"ז בתמוז ורוצה לחזור בו מחמת שאינו בריא, צריך ג' שיתירו לו. אם בשעה שהתחיל לנהוג היה דעתו לנהוג כן לעולם, ונהג כן אפילו פעם אחת, צריך התרה ויפתח בחרטה שמתחרט שנהג כן לשם נדר. לפיכך הרוצה לנהוג בקצת דברים המותרים, לסייג ופרישות, יאמר בתחלת הנהגתו שאינו מקבל עליו כן בנדר, וגם יאמר שאין בדעתו לנהוג כן אלא בפעם ההוא או בפעמים שירצה, ולא לעולם. אבל הנוהגים איסור בדברים המותרים מחמת שסוברים שהם אסורים, לא הוי כאילו קבלום בנדר.

ויש מי שאומר שאם טועה ונהג איסור בדבר המותר, נשאל ומתירים לו בשלשה כעין התרת נדרים; ואם יודע שהוא מותר ונהג בו איסור, אין מתירין לו אפילו כעין התרת נדרים, דהוי כאילו קבלו על עצמו כאיסורים שאסרתן תורה שאין להם היתר לעולם (והמנהג כסברא הראשונה).

סעיף ב

קבלת הרבים חלה עליהם ועל זרעם; ואפילו בדברים שלא קבלו עליהם בני העיר בהסכמה, אלא שנוהגין כן מעצמם לעשות גדר וסייג לתורה; וכן הבאים מחוץ לעיר לדור שם, הרי הם כאנשי העיר וחייבים לעשות כתקנתן, ואף בדברים שהיו אסורים בהם בעירם מפני מנהגם ואין מנהג העיר שבאו לדור בה לאסור, הותרו בהם אם אין דעתם לחזור.

דגול מרבבה שם

**סי' רי"ד ס"ק ב' (ש"ך) - דכשלא יהא צדיק לא
 יתענה (כעה"ג) לצדיק דחוקים ולענ"ד
 נדאה דנבי צדית מילה אינו חוזר בו ממנהגו
 לגמרי אלא שעתה סעודת מלו' אוכל ולעתיד שוב
 חוזר למנהגו וה"ה אם אידע לו איזה מיחוש ורועה
 לאכול היום ולעתיד שוב חזר למנהגו ג"כ אינו
 צריך התרה אבל המחבר כאן מידי שאינו צריך
 ור"ל לחזור לגמרי ושלא לשוב למנהגו לעולם לכך
 צריך התרה וצוה דצדי המג"א צסימן תקפ"א ס"ק
 י"ב נכונים :**

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט סעיף א

אכל בשר, אפילו של חיה ועוף, לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שש שעות. ואפילו אם שהה כשיעור, אם יש בשר בין השיניים, צריך להסירו. והלועס לתינוק, צריך להמתין. הגה: ואם מצא אחר כך בשר שבין השיניים, ומסירו, צריך להדיח פיו קודם שיאכל גבינה (הר"ן פכ"ה). ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות, רק מיד אם סלק ובירך ברכת המזון, מותר על ידי קנוח והדחה (תוס' ומרדכי פכ"ה והגהות אשרי"י והג"ה מיימוני פ"ט דמ"א וראבי"ה). והמנהג הפשוט במדינות אלו, להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת, ואוכלין אחר כך גבינה. מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר (ע"פ הארוך והגהות ש"ד), דאז הוי כסעודה אחרת, דמותר לאכול לדברי המקילין. אבל בלא ברכת המזון, לא מהני המתנת שעה. ואין חילוק אם המתין השעה קודם ברכת המזון, או אחר כך (ד"ע ממהרא"י ולאפוקי או"ה). ואם מצא בשר בין שיניו, אחר השעה, צריך לנקרו ולהסירו (ד"ע ממשמעות הר"ן הנ"ל). ויש אומרים דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה (ארוך בשם מהר"ח), אבל אין נזהרין בזה. ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה, וכן נכון לעשות.

פתחי תשובה יורה דעה סימן פט

(ג) שש שעות - עבה"ט של מהרי"ט ז"ל אם הם שעות זמניות. ועיין כו"פ ופמ"ג ובחכמת אדם שהסכימו לדעת הכנה"ג דאינם זמניות ע"ש וכן המנהג. [ועיין בתשובת ח"ס סימן ע"ג דחולה השותה מימי חלב לרפואתו אפילו הוא רק חולה קצת א"צ להמתין אחר אכילת בשר יותר משעה ואחר שכבר בירך ברהמ"ז ישתה וירוה לו ע"ש]:

ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות יום כיפור

אמר מהר"י סג"ל אין לשנות מנהג המקום בשום ענין אפילו בניגונים שאין מורגלים שם. וסיפר לנו מעשה בעצמו שהיה שליח ציבור פעם אחת בקהלת רעגנשפורג בימים הנוראים, והיה מנגן כל התפלה כמנהג מדינת אושטרייך כי כן המנהג שם. והוקשה בעיניו שהיו אומרים הפטרה בניגון בני ריינוס. ואמר שבאותו פעם היה הוא אומר סליחה אני אני המדבר אשר יסד רבינו אפרים לומר לתפלת מוסף, וסבר שמצוה לומר שם לכבוד רבינו אפרים המחבר אשר מנוחת כבודו שם. ואמרו המנהיגים אליו שאין מנהגם לומר אותה הסליחה ולא שמע אליהם מסברתו דלעיל. לימים מתה בת הרב ביום כפור והצדיק הרב הנזכר עליו הדין שלקתה בתו על מה ששינה מנהג המקום.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ו עמוד ב

אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק: כל הרגיל לבא לבית הכנסת ולא בא יום אחד - הקדוש ברוך הוא משאיל בו, שנאמר: מי בכם ירא ה' שמע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו; אם לדבר מצוה הלך - נוגה לו, ואם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו.